

Metin EREN^(*)

ŞÜPHELİ, DEĞERSİZ ve VAZGEÇİLEN ALACAKLARDA DÖNEM SONU İŞLEMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ve MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Zeynep Melike EROĞLU^(**)

1 - GİRİŞ

Kurumlar vergisi; mükelleflerin bir hesap dönemi içerisinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanmaktadır. Benzer şekilde, gelir vergisinin konusunu oluşturan kazanç unsurlarından olan ticari ve zirai kazançların tespitinde yine bir takvim yılı (hesap dönemi) dikkate alınmaktadır. Türk Vergi Sistemimizde, dönemsellik kavramı gereğince ticari ve zirai kazançların vergilendirilmesinde tahakkuk esası geçerlidir. Tahakkuk esasında, ticari ve zirai faaliyetler kapsamında elde edilen gelir, mahiyet ve tutar olarak kesinleştikten sonra tahsil edilip edilmediğine bakılmaksızın vergilendirilmek için yeterli sayılmaktadır. Bu durumda, ticari ve zirai faaliyetler kapsamında satılan mal ve hizmetlerin bedeli, tahsil edilmese bile satışın gerçekleştirildiği tarihte gelir olarak kayıtlara intikal etmektedir.

Ancak bu durum, günümüzün ticari koşullarında, vergi hukukunun temel hedeflerinden biri olan gerçek matrahın tespitinde her zaman istenilen doğru sonuçları ortaya çıkarmamaktadır. Zira, firmalar piyasa koşulları içerisinde yaptıkları işlemlerinin çoğunu vadeli olarak yapmaktır. Bu nedenle firmaların yaptıkları ticari işlemler bazen sağlam teminatlardan yoksun olmakta ve akabinde de yaptıkları ticari işlemlerden doğan alacaklarının bazıları için tahsil imkanı geçici veya sürekli olarak imkansız hale gelmektedir. Bu nedenle, firmalar yaptıkları mal ya da hizmet satışlarının bedelini hasılat olarak kaydedip, vergi matrahlarına dahil etmek, daha sonra da hasılat yazılan tutarı ya zamanında tahsil edememek yada hiç tahsil edememek gibi durumlarda kalarak alacaklarının tahsilinde birtakım zorluklarla karşılaşabilmektedir.

Özellikle, firmalar kredili olarak sattıkları mal ya da hizmet bedellerini tahakkuk esasına göre hasılat kaydederek vergi matrahlarına eklemekte ancak bu alacakların tahsilinin şüpheli ya da imkansız

^(*) Vergi Müfettişi

^(**) Vergi Müfettiş Yardımcısı

hale gelmesi veya tahsilinden vazgeçilmesi durumunda işletmeler tahsil edilemeyen hasılatın vergisini ödemek durumunda kalmaktadırlar. İşte firmalar tarafından karşılaşılan bu gibi durumlarda, gerekli şartların mevcut olması halinde, tahsil edilemeyen ancak beyan edilen gelirler sonucu ortaya çıkan vergi yükünün telafi edilmesi yönünde 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 322 ve 323 üncü maddelerinde gerekli düzenlemelere yer verilmiştir.

Vazgeçilen alacaklar ise, VUK'un 324 üncü maddesinde yer almaktadır. *“Konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına alınır. Bu hesabın muhteviyatı alacaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak üç yıl içerisinde zararla itfa edilmediği takdirde kâr hesabına naklolunur.”* Bu maddeye göre, konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, alacaklı yönünden değersiz alacak haline gelirken, borçlu yönünden ise öz sermaye artışına neden olur.

Bu çalışmamızda, 213 Sayılı VUK'nun 322, 323 ve 324 üncü maddeleri kapsamında, “Şüpheli Alacaklar”, “Değersiz Alacaklar” ve “Vazgeçilen Alacaklar”ın genel değerlendirmesi yapıldıktan sonra, şartları ve bunlarla ilgili özellikli durumlara yer verilerek, yapılacak muhasebe kayıtları ile konunun daha iyi anlaşılması sağlanacaktır.

2- ŞÜPHELİ ALACAKLAR (VUK 323. Madde)

Vadesinde tahsil edilemeyen ve ileride tahsil edilip edilemeyeceği kesin olarak belli olmayan senetli veya senetsiz alacaklar “şüpheli alacak” durumundadır. Senetli veya senetsiz alacakların şüpheli hale gelmeleri ve bu konu ile ilgili işlemler Vergi Usul Kanunu'nun 323. maddesi ile düzenlenmiştir. Kanunun 323. maddesine göre ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;¹

- (2455 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle değişen bent) Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar;
- Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar; şüpheli alacak sayılır.

Yukarı da yazılı şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir. Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir. Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder. Şüpheli alacakların sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri dönemde kâr-zarar hesabına intikal ettirilir.” hükmü mevcuttur.²

2.1- Alacağın Şüpheli Hale Gelebilmesi İçin Gerekli Koşullar

2.1.1- Alacak Ticari ve Zirai Kazancın Elde Edilmesi ve İdame Ettirilmesi İle İlgili Olmalıdır

Bir alacağın şüpheli alacak olarak değerlendirilmesinde, alacağın **ticari ve zirai kazancın** elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olarak gerçek bir mal teslimi veya hizmet ifası karşılığında doğmuş olması gerekmektedir.

Şüpheli alacak karşılığının sadece **ticari ve zirai kazançlardan** ayrılabilmesi bu kazançlarda elde etme bakımından **“tahakkuk esası”**nın geçerli olması ile ilgilidir. Bilindiği gibi tahakkuk esasında, satılan mal veya hizmetin karşılığı tahsil edilmese bile, hasılatı intikal ettirilmekte, mal ve hizmet satışından elde edilen meblağ henüz alacak aşamasında iken kârın tespitinden dikkate alınmaktadır.

¹ <http://www.mevzuatdergisi.com/2003/03a/01.htm> Erişim Tarihi: 06.08.2012.

² Tan, Mustafa , “Tahsil Edilemeyen Alacaklar”, Bursa Bilanço Dergisi, BSMMMO Yayını, Ocak 2010, Sayı:122 sf.58

İşletme bilançosuna dahil edilmiş olmakla birlikte ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmayan alacaklar için, diğer bütün şartları taşıyabilir bile şüpheli alacak karşılık ayrılamaz.

Vergi Usul Kanunu'nun 323. maddesinde 2365 sayılı Kanun ile yapılan değişikliğin gerekçesinde şöyle denilmektedir. *"Karşılık ayrılmak suretiyle, zarara intikal ettirilecek alacağın ticari ve zirai faaliyetin elde edilmesi veya idamesi ile ilgili olması, diğer bir ifade ile alacağın daha önce hasılat hesaplarına intikal ettirilmiş bulunması gerekmektedir. Buna rağmen, özel alacaklarını tahsil edemeyen bazı tacirlerin bunları ticari defterlerine ithal edip, sonradan karşılık ayırmak suretiyle matrahlarını düşürdükleri görülmektedir.*

Bu konudaki vergi kaybını ve ihtilafları önlemek için, karşılık ayrılacak alacağın ticari veya zirai kazancın elde edilmesi ve idamesi ile ilgili olması şartının madde metninde sarih şekilde belirtilmesi uygun görülmüştür"

Ancak alacağın mal veya hizmet satılmasından kaynaklanmasının ve daha önce hasılat olarak intikal ettirilmesinin zorunlu olmadığı ayrıca, faaliyeti durdurulan ve iflas davası açılan bankadan olan ve repo işleminden kaynaklanan alacaklar için, VUK'un 323. maddesinde yazılı koşulları taşıması halinde şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesine dair Danıştay Kararları bulunmaktadır. Maliye Bakanlığı da, faaliyeti durdurulan bankadaki ticari mevduatın imkansız hale gelmesi durumunda şüpheli alacak karşılığının ayrılmasının mümkün olduğu yönünde görüşü mevcuttur.³

2.1.2- Alacaklının Bilanço Esasına Göre Defter Tutması Gerekmetedir

Vergi Usul Kanununun 323 üncü maddesindeki değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir hükmünden hareketle, bir alacağın şüpheli sayılarak zarar hesabına intikal ettirilmesi, ancak karşılık ayrılması ile mümkündür. Başka bir deyişle, şüpheli alacaklar doğrudan doğruya gider yazılmayacağından karşılık ayrılması sadece bilanço esasına göre defter tutulması halinde söz konusu olacaktır. Dolayısıyla, sadece bilanço esasına göre defter tutan ticari ve zirai kazanç sahipleri şüpheli alacak karşılık ayrırabilecek olup,⁴ işletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin, ticari kazancı basit usulde tespit edilen mükelleflerin, zirai işletme hesabı esasına göre tespit edilen çiftçilerin ve serbest meslek kazanç defteri tutan serbest meslek erbabının şüpheli alacak karşılığı ayrımları mümkün değildir.⁵

2.1.3- Şüpheli Karşılık Ayrılacak Alacağın Vade Tarihi Geçmiş Olmalıdır

Ticari ve zirai bir alacağın şüpheli alacak sayılabilmesi için defter kayıtlarında yer alan alacağın vadesi geçmiş olması gerekir. Diğer bir anlatımla vadesi gelmemiş alacaklar için karşılık ayrılamaz. Ancak vadesi gelmediği halde tahsili şüpheli olan alacaklar içinde karşılık ayrılabilmekte, fakat bu tür karşılıkların safi kazancın tespitinde gider olarak indirilmesine izin verilmemektedir.

³ Ufuk, Mehmet Tahir, Şüpheli Alacakların Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi, Yaklaşım Dergisi, Sayı:236, Ağustos 2012 sf.60-61)

⁴ Civan, Mehmet, "Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Hukuku'na Göre Örnek Uygulamalar", Siyasal Kitabevi Yayını, Şubat 2010, sf.25

⁵ Aker, Hafize Akbaş, Dönemsonu İşlemleri: Şüpheli Alacaklar, Değersiz Alacaklar ve Vazgeçilen Alacaklar, Vergi Raporu Dergisi, Sayı:123, Aralık 2009, sf. 48

2.1.4- Alacak Değerleme Günü İtibariyle Teminatsız Olmalıdır

Şüpheli alacak karşılığı ayırabilmek için alacağın teminatsız olması gerekmektedir. Teminata bağlanmış alacaklarda, alacağın şüpheli olduğunu ileri sürmek mümkün olmadığı için karşılık ayrılamaz.

Alacağın bir kısmı teminatlı ise, teminatsız kısmı için karşılık ayrılması mümkündür.. Ancak uygulamada kimi zaman alacağın ne kadarının teminatlı, ne kadarının teminatsız olduğunun tespitinde güçlüklerle karşılaşmaktadır. Danıştay tarafından benimsenen bir görüşe göre, alacağın teminatsız kısmının ne kadar olduğunun kesin olarak bilinmemesi halinde, alacağın tamamı teminatlı olarak kabul edilmelidir. Nitekim Danıştay 4. Dairesi 29.12.1972 tarihli bir kararında, değerlendirme gününde değerlendirme konusu alacaklardan ne kadarının teminatlı, ne kadarının teminatsız olduğunun kesin olarak bilinmemesi hallerinde karşılık ayrılmasının mümkün olmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

Kefaletle bağlı alacaklarda şüpheli alacak uygulaması açısından teminatlı alacak olarak değerlendirilmektedir. Değerleme günü itibariyle vadesi dolan ve asıl borçlusundan tahsil edilemeyen alacaklara istinaden teminat olarak gösterilen kefilin ödeme yapamaması veya teminat olarak alınan çek ve senetlerin de karşılıksız çıkması durumunda, her iki borçlu nezdinde dava veya icra takibinin başlatılması koşuluyla söz konusu alacaklar teminatsız olarak nitelendirilecek ve karşılık yolu ile gider yazılabilecektir.⁶

2.1.5- Dava veya İcra Safhasında Bulunan Bir Alacak Olmalıdır

Kanun maddesinde dava ve icra safhasında olan alacakların şüpheli alacak sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Burada öncelikle alacağın dava ve icra safhasında bulunmasının ne anlama geldiğini belirtmek gerekir. Dava dilekçesinin mahkemeye ve icra takip dilekçesinin de icra dairesine verilmesi alacağın dava ve icra safhasında bulunduğunu göstermektedir. Ancak burada önemli olan husus bunların sadece şekil şartları olduğu, bu şartların yerine getirilmesinin ise tek başına yeterli olmadığıdır. Bununla birlikte hem icra takibinin hem de davanın ciddi bir şekilde takip edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde sadece karşılık ayrılarak zarar yazmak için işlemler başlatılmış ve o aşamada bırakılmışsa, ayrılan karşılıklar zarar yazılmayacaktır. Zira Danıştay 3. Dairesi de 10.06.1987 tarih ve 1986/2768 esas numaralı kararında “İcra takibinin ciddi olarak yapılmaması dolayısıyla, icra dosyası takipten düşen alacağın, şüpheli alacak olarak kabul edilemeyeceğini” belirtmiştir.

2.1.6- Yapılan Protestoya veya Yazı İle Bir Defadan Fazla İstenilmesine Rağmen Borçlu Tarafından Ödenmemiş Bulunan, Dava ve İcra Takibine Değmeyecek Derecede Küçük Bir Alacak Olmalıdır

Vergi Usul Kanunu madde 323’te alacağın dava ve icra safhasında olması dışında, dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar için protesto yapılmış olması veya yazıyla birden fazla istenmiş olması ve buna rağmen tahsil edilememiş olması halinde karşılık ayrılabilmesi hüküm altına alınmıştır.

Burada önemli bir husus, dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacakların tutar itibarıyla ne kadara olacağının belirlenmesidir. Bu konuda 284 No’lu VUK Tebliğinde; “Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra

⁶ Erken Senem ve Aker Hafize Akbaş, Şüpheli Alacaklar, Karşılıkları ve Muhasebeleştirilmesi, Vergi Raporu Dergisi, Sayı:111, Aralık 2008, sf.67

takibine değmeyecek derecede küçük alacakların belirlenmesinde her bir kişi veya kurum itibariyle alacakların takibi için yapılması gereken avukatlık ücreti, noter ve posta masrafı, yargı harcı gibi giderlerin toplamının dikkate alınması gerekmektedir.” denilerek konuya bir açıklık getirilmiştir. Ayrıca bir başka husus da alacaklar için protesto yapılmış olması veya yazıyla bir defadan fazla istenilmesi gerektiğidir. Senetsiz alacaklar için protesto çekilmesi mümkün olmadığından protesto çekilebilmesi için alacağın senede bağlı bir alacak olması gerekmektedir. Ancak, yapılan protesto noter huzurunda yapılmalıdır.

Yazı ile bir defadan fazla istenilmesinde de yazının taahhütlü mektupla gönderilmesi veya yine noterce yerine getirilmesi gerekmektedir. Protestonun ve yazının noter aracılığıyla yapılması ve yazının taahhütlü olarak gönderilmesindeki amaç bunların gerçekten yapıldığına dair ispat aracı olmalıdır. Ancak sadece bunların yapılması alacağın şüpheli alacak sayılabilmesi için yeterli olmayıp bunların borçlu tarafından alınmış olması gerekmektedir.⁷

2.1.7- Şüpheli Alacak Karşılığı, Alacağın Şüpheli Hale Geldiği Dönemde Ayrılmalıdır

VUK'un 323. maddesi uyarınca, alacağın şüpheli hale gelmesi ve bunlara istinaden karşılık ayrılması için borçlu hakkında dava açılması ya da icra yoluyla alacağın tahsili yoluna gidilmesi; alacağın dava ve icra takibine değmeyecek kadar küçük olması durumunda ise borçlunun protesto edilmesi veya borcun yazı ile bir defadan fazla istenilmesi gerekmektedir. Söz konusu kanuni yollara başvurulmadan karşılık ayrılması mümkün değildir. Bu durumda, vadesinde ödenmeyen alacaklar kanuni yollara hangi dönemde başvurulmuşsa alacak o dönemde şüpheli hale geleceğinden, karşılık da söz konusu dönemde ayrılacaktır. Alacağın vadesi ile kanuni yollara başvurulması farklı dönemlere rastlarsa, karşılık vadenin dolduğu yılda değil, gerekli kanuni şartın sağlandığı yılda ayrılacaktır. Bir başka ifadeyle, alacağın vadesi geldiği halde tahsil edilememiş olması karşılık ayırmak için yeterli değildir.

Diğer taraftan şüpheli alacak karşılığı ayrılması ihtiyaridir. Mükelleflerin şüpheli hale gelmiş bulunan alacakları için karşılık ayırmamaları mümkündür. Bu nedenle zamanında ayrılmayan karşılığın daha sonraki dönemlerde ayrılması söz konusu olamaz. Danıştay'ın konuyla ilgili vermiş olduğu kararlarda da genellikle şüpheli alacak karşılığının, alacağın şüpheli hale geldiği yılda ayrılması yönündedir. Buna göre, karşılık ayrılacak dönemin mükelleflerin tercihine bırakılması halinde mükellefler en çok kâr sağladıkları yılda karşılık ayırmayı tercih edebilirler ki böyle bir durum kanunun amacına ters düşer.

2.1.8- Şüpheli Alacak İçin Değerleme Gününün Tasarruf Değerine Göre Pasifte Karşılık Ayrılmalıdır

Şüpheli alacaklara karşılık ayırabilmek için şüpheli hale gelen alacağın değerleme gününde bu nitelikte olması gerekmektedir. Karşılık, şüpheli alacağın değerleme günündeki tasarruf değerine göre ayrılmalıdır. Tasarruf değeri, VUK'un 264. maddesinde, **“bir iktisadi kıymetin değerleme gününde sahibi için arz ettiği gerçek değer”** olarak tanımlanmıştır. Buna göre alacağın kayıtlı değeri ile tasarruf değeri arasındaki fark kadar karşılık ayrılması gerekmektedir.⁸

⁷ Demircan, Soner Dündar, Vergi Raporu Dergisi, Sayı:135, Aralık 2010, sf.44-45

⁸ Erken ve Aker, 2008, a.g.e., sf.67-68

2.2- Şüpheli Alacaklar İle İlgili Özellikli Durumlar

2.2.1- KDV İçin Karşılık Ayrılması

Konu ile ilgili düzenleme 334 Seri No'lu VUK Genel Tebliği'nde yapılmış ve hesaplanan KDV için şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesine hükmedilmiştir. Zikredilen Tebliğ'de; **Katma Değer Vergisinin ekonomik faaliyetlerinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan ve işletmenin alışları sırasında ödediği, işletme alacaklarının bir unsurunu teşkil eden ve doğrudan doğruya mal (veya hizmet) tesliminden (veya ifasından) kaynaklanan bir alacak** olduğundan bahisle VUK'un 323. maddesinde belirtilen şartların mevcut olması, alacağın ilgili dönemlerde kayıtlarına girmesi ve KDV beyannamelerine beyan edilmesi halinde karşılık ayrılacağı belirtilmiştir:

Bu itibarla, KDV'den kaynaklanan alacak için şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesi; 323. maddede belirtilen şartların mevcut olması, alacağın ilgili dönemin kayıtlarına girmesi ve Katma Değer Vergisi beyannamelerinde beyan edilmesi halinde mümkün olacaktır.⁹

Görüldüğü üzere, idare 334 Sıra No'lu VUK Genel Tebliği ile uzunca bir süre KDV için şüpheli alacak karşılığı ayrılıp ayrılmayacağı hususundaki sorunu böylelikle çözüme kavuşturmuştur.

2.2.2- İflas ve İflasın Ertelenmesi Hallerinde Şüpheli Alacak Uygulaması

Vergi hukukunda şüpheli alacak ayrılabilmesi için, alacağın dava veya icra safhasında bulunması gerektiği açıklanmış olmasına rağmen, dava ve icrada bulunma tarif edilmemiştir. Diğer bir ifadeyle, vergi hukuku tanımlama yapmamak suretiyle genel hukuk kurallarının tatbikine imkan tanımıştır. Genel takip hukukunda, iflas masasına alacağın kaydettirilmesi özel takip yolu olarak kabul edilmektedir.

Genel takip hukukunun özel takip yolu olarak nitelendirdiği bu halleri, geniş bir yorumla 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu çerçevesinde bir icra yolu olarak değerlendirmekte bir sakınca bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu hallerde alacağın şüpheli hale geldiğinin kabulü gerekmektedir.

Alacaklılar, sadece alacaklarını iflas masasına kaydettirme ve masanın tasfiyesinden sonra sıralarına göre alacaklarını tahsil etme imkanına sahiptir. İflas masasına kaydın yapıldığı yılda, alacaklar için şüpheli alacak karşılığı ayrılabilir. Ancak, iflas masasının çalışmaları sonucunda, nakde çevrilebilen tüm varlıklara rağmen alacak tahsil edilemediyse ve borçlunun iflas kararı mahkemece ilan edildiyse, artık alacak değersiz alacak sayılmalıdır.¹⁰

İflas ertelenmesine ilişkin hükümler, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve İcra İflas Kanununda yer almaktadır. İflas ertelenmesindeki temel amaç, mali durumu kötüye gitmiş ve iflası istenen bir şirketin mali durumunun düzelme imkânı bulunuyorsa gerekli önlemleri alarak şirkete toparlanma ve yeniden eski hale dönme imkânı verilmesidir.

İcra ve İflas Kanununun 179 ve müteakip maddelerinde iflasın ertelenmesi ile ilgili aşağıdaki hükümlere yer verilmiştir. *"Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin borçlarının aktifinden fazla olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye halinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan veya mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflasına karar verilir. Şu kadar ki, idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılar-*

⁹ Beyanname Düzenleme Rehberi, Vergi Müfettişleri Derneği, Ankara, 2012, sf.721

¹⁰ Aslanoglu, Suphi (2008). İcra ve İflas Karşısında Ticari Alacaklar; Niteliği, Mevzuat Boyutu ve Muhasebe Uygulamaları, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, (CX,SII,2008), sf.209

dan biri, şirket veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir. Mahkeme projeyi ciddi ve inandırıcı bulursa, iflasın ertelenmesine karar verir. İyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olduğuna dair bilgi ve belgelerin de mahkemeye sunulması zorunludur. İflas ertelemesi kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanun'a göre yapılan takiplerde dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur; bir takip muamelesi ile kesilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez. Erteleme süresi bir yıldır. Bu süre, kayyımın verdiği rapor doğrultusunda mahkemece uygun görüldüğü durumda uzatılabilir. Ancak bu süre dört yılı aşamaz. Alacaklının yasal haklarını sınırlayarak alacağın temini için başvuracağı icra takibini engelleyen bu hükümler alacağın şüpheli hale geldiği şeklinde yorumlanabilir. İflasın ertelenmesi kararı, iflasa ilişkin şartların varlığının tamamen ortadan kalktığından bahsedilemez. İflası ertelenen ve iflas talep edip etmeyeceği kesin olarak bilinemeyen şirketten tahsil edilemeyen ve iflas ertelemesi aşamasında takibine de imkân olmayan alacaklar için mahkemece iflasın ertelenmesine ilişkin kararın verildiği hesap döneminde karşılık ayrılabilir.”¹¹

Bu konu hakkında, T.C. Gelir İdaresi Başkanlığı İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Usul Grup Müdürlüğü'nün **Şüpheli Alacak Karşılığı Ayrılması Hk.** verdiği 03.05.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.19.02-019.01-419 sayılı özelgede; “Alacaklı olan şirket hakkında iflasın ertelenmesi kararının verilmesi ile iflasa ilişkin şartların varlığının tamamen ortadan kalktığından söz edilemeyeceği, iflası ertelenen borçlu şirketin takibi icra ve iflas Kanunu hükümlerince tamamen engellendiği ile birlikte değerlendirildiğinde, iflası ertelenen şirketten tahsil edilemeyen ve kanuni takibe de imkan olmayan alacaklar için mahkemece iflasın ertelenmesine ilişkin kararın verildiği hesap döneminde şüpheli alacak karşılığı ayrılmasının” mümkün olduğu belirtilmiştir.¹²

2.2.3- Yurtdışından Olan Alacaklar İçin Şüpheli Alacak Uygulaması

Yurtdışından olan alacaklar için mutlaka yurt dışında dava açılması ya da icrai takibat yapılması zorunluluğu konusunda Maliye Bakanlığı ve Yargının farklı yaklaşımları söz konusudur. İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 07.02.2010 tarih ve 548 sayılı özelgede yurt dışı alacaklar için borçlunun mukim olduğu ülkede dava ve icra safhasına gelinmiş olması ya da yurtdışı belgeye dayanmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

Danıştay 4. Dairesi’de 27.10.2004 gün, E:2004/532, K:2004/2094 sayılı kararında, yurtdışındaki müşteriden olan alacak için yurtdışında yapılan takibe istinaden şüpheli alacak karşılığı ayrılabilceğini ifade etmiştir.

Ancak Danıştay 4. Dairesi, 27.05.2010 gün ve Esas No:2008/399, Karar No: 2010/3271 sayılı kararında, yurt dışından olan alacaklar için mutlaka yurt dışında dava açılmış olmasının zorunlu olmadığı, yurt içinde açılacak davaya istinaden de karşılık ayrılabilceği yönünde karar verilmiş olup,¹³

¹¹ Sarigül, Suat (2011). İflas Erteleme Kararı Alınan Şirketten Olan Alacağın Şüpheli Alacak Kapsamında Değerlendirilmeyeceği ve Alacağa Karşılık Ayrılıp Ayrılmayacağı, Vergi Raporu Dergisi, Sayı:146, Kasım 2011, sf.55-59.

¹² (T.C. Gelir İdaresi Başkanlığı İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Usul Grup Müdürlüğü'nün Şüpheli Alacak Karşılığı Ayrılması Hk. Verilen 03.05.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.19.02-019.01-419 Sayılı Özelge)

¹³ Mali Mevzuat Platformu Rapor, 2012, sf.8

konu hakkında farklı zamanlarda verilen birbirinin aksi yönündeki görüşlerin Maliye İdaresi tarafından yapılacak bir düzenleme ile çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

2.2.4- Kamu Kurum ve Kuruluşlarından Olan Alacaklar İçin Şüpheli Alacak Uygulaması

Kamu kurum ve kuruluşlarından olan alacaklar için karşılık ayrılıp ayrılmayacağı konusu uygulamada tartışılan bir konu olmakla beraber, karşılık ayrılmayacağı yönündeki görüş ağırlık kazanmaktadır. Ancak VUK'un 323. maddesinde bir alacağın şüpheli alacak olarak değerlendirilebilmesi için gerekli şartlar sayılırken, borçlunun statüsüyle ilgili herhangi bir kısıtlamayla gidilmemiştir. Dolayısıyla diğer şartları sağlamak koşuluyla, kamu kurum ve kuruluşlarından olan alacaklar içinde karşılık ayrılabilir.

2.2.5- Yabancı Para Cinsinden Olan Alacaklar Şüpheli Alacak Uygulaması

Yabancı para cinsinden olan alacakların değerlemesi VUK'un 280. maddesinde düzenlenmiştir. Yabancı para cinsinden olan alacaklar borsa rayici ile değerlendirilir. Yabancı paranın borsada rayici yoksa değerlemede uygulanacak kur Maliye Bakanlığınca tespit olunur.

Yabancı para cinsinden şüpheli alacaklarında hesap dönemi sonunda diğer alacaklar gibi değerlendirilmesi gerekmektedir. Değerleme sonunda kur farkı geliri oluştuğunda bu tutar bir yandan gelir yazılırken, öte yandan karşılık ayrılmak suretiyle zarara intikal ettirilebilecek ve sonuçta değerlemeye bağlı gelir ve gider oluşmayacaktır. Değerleme sonucu kur farkı gideri oluşması halinde ise daha önce ayrılmış bulunan karşılık tutarı azaltılmak suretiyle işlem nötr hale getirilecektir.¹⁴

2.2.6- Verilen Avanslar

VUK'un 323. maddesindeki değişiklik yapan 2365 sayılı Kanunu'nun 55. maddesinin gerekçesinde "Karşılık ayrılmak suretiyle, zarara intikal ettirilecek alacağın ticari ve zirai faaliyetin elde edilmesi ve idamesi ile ilgili olması, diğer bir ifadeyle alacağın daha önce hasılat hesaplarına intikal ettirilmiş bulunması gerekmektedir." denilmektedir. Gerekçeden de çıkartılacağı üzere, hasılat kayıtlarına intikal ettirilmemiş bir alacak için karşılık ayrılması mümkün olmadığından verilen avanslar için şüpheli alacak karşılığı ayrılmaz.¹⁵

2.2.7- Haciz İşlemi Uygulanan Alacaklar

Borçlunun borcunu vadesinde ödememesi üzerine haciz konulması, alacağın teminata bağlandığı anlamına gelmekte olup, haciz işlemi uygulanan alacaklar için karşılık ayrılmaz.

Konu ile ilgili olarak, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu'da 12.04.2002 tarih ve 2002/35 esas No'lu 2002/186 No'lu kararında; **"Alacağın, icra aşamasında borçlunun mallarına haciz konulmak suretiyle teminata bağlandığı anlaşılmaktadır."** demek suretiyle haciz işlemi uygulanan alacaklar için karşılık ayrılmayacağını belirtmiştir.¹⁶

¹⁴ BDR, 2012, sf.722

¹⁵ Ünal, İlyas (2008). Vergi Kanunları Açısından Şüpheli, Değersiz ve Vazgeçilen Alacaklarda Değerleme, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:328, Aralık 2008, sf. 117-118)

¹⁶ Demircan, 2012, ag.e., sf.49

2.3- Şüpheli Alacakların Muhasebeleştirilmesine İlişkin Uygulama

Örnek: A İşletmesinin 20.10.2012 tarihli 5.000,00-TL'lik alacağı vadesinde ödenmemiştir. Bu alacak için, 20.09.2011 tarihinde icra takibine alınmıştır. Dönem sonunda icra takibi sonuçlanmadığı için işletme şüpheli durumda gelmiş alacağının tamamına karşılık ayırmıştır. A işletmesi tarafından yapılması gereken kayıtlar şunlardır. Öncelikle alacakla ilgili karşılık ayrılmalıdır.

		BORÇ	ALACAK
128 Şüpheli Tic Alacak Hs.		5.000,00	
	120 Alıcılar Hs.		5.000,00
654 Karşılık Gideri Hs.		5.000,00	
	129 Şüpheli Tic Alacak Karşılığı Hs.		5.000,00

Karşılık ayrılan bu alacak ile ilgili daha sonra üç farklı durumla karşılaşılabilir.

1. Durum: Alacağın tamamı tahsil edilebilir.

		BORÇ	ALACAK
100 Kasa Hs.		5.000,00	
	128 Şüpheli Tic Alacak Hs.		5.000,00
129 Şüpheli Tic Alacak Karşılığı Hs.		5.000,00	
	644 Konusu Kalmayan Karşılıklar Hs.		5.000,00

2. Durum: Şüpheli alacağın bir kısmı tahsil edilebilirken, işletme için geriye kalan 2.000,00-TL'lik kısım ise tahsil edilemeyeceği kesinleşmektedir. **(3.000 TL'nin tahsil edilmiştir.)**

		BORÇ	ALACAK
100 Kasa Hs.		3.000,00	
	128 Şüpheli Tic Alacak Hs.		3.000,00
129 Şüpheli Tic Alacak Karşılığı Hs.		5.000,00	
	644 Konusu Kalmayan Karşılıklar Hs.		3.000,00
	128 Şüpheli Tic Alacak Hs.		2.000,00

1. Durum: Şüpheli alacağın tahsil edilemeyeceği kesinleşmiştir. Böylelikle alacak değersiz hale gelmektedir.

		BORÇ	ALACAK
129 Şüpheli Tic Alacak Karşılığı Hs.		5.000,00	
	128 Şüpheli Tic Alacak Hs.		5000,00

2.4- Şüpheli Alacaklara İlişkin Danıştay Kararları¹⁷:

• Şüpheli alacak karşılığının, ancak alacağın şüpheli hale geldiği yılda ayrılabilceği hakkında; **(Danıştay Vergi Dava Daireleri, Tarih 08.12.2006, Esas No: 2006/291, Karar No: 2006/334)**

¹⁷ <http://www.sakaryavdb.gov.tr/document/KKEG.pdf> Erişim Tarihi:17.09.2012

• "...bir alacağın şüpheli hale geldiğini kabul ederek karşılık ayırmak suretiyle zarar yazılabilmesi için, bu alacağın daha önce hasılat olarak kaydedilmesi gerekmektedir." **(Danıştay Dördüncü Daire, Tarih 29.03.2005, Esas No: 2004/101, Karar No: 2005/503)**

• Gayrimenkul satış vaadi ve inşaat sözleşmesinin feshi üzerine ödenen tutarların geri ödenmemesi halinde icar takibine başlanması suretiyle şüpheli alacak karşılığı ayrılabilirliği hakkında; " Vergi Mahkemesi... söz konusu alacağın ödenmemesi ve icra takibine başlanmış olması nedeniyle şüpheli alacak olarak pasifte karşılık ayrılmasında yasaya aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle vergi ve cezaların kaldırılmasına karar vermiştir. İlgili idare temyize başvurmuş, Danıştay Dördüncü Dairesince temyiz isteminin reddine karar verilmiştir. **(Danıştay Dördüncü Daire, Tarih 29.06.2004, Esas No: 2004/225, Karar No:2004/1580)**

• Teminatlı alacaklar şüpheli alacak vasfını kaybettiğinden ihtiyati haciz, haciz ve gayrimenkul ipoteki alacak için teminat sağlandığından karşılık ayrılmayacağı hakkında; **(Danıştay Vergi Dava Daireleri, Tarih: 12.04.2002, Esas No: 2002/35, Karar No: 2002/186)**

• "...şüpheli alacağın pasifte karşılık ayırmak suretiyle izlenmesi yerine doğrudan kar/ zarar hesabına kaydedilmesinin alacağın şüpheli alacak olma vasfını ortadan kaldırmayacağından söz edilerek dava konusu tarhiyatın kaldırılması yolunda karar verilmesinde yasal isabet görülmemiştir." **(Danıştay Üçüncü Daire, Tarih 19.04.2000, Esas No:1999/2158, Karar No:2000/1508)**

• "...davacı kurumun ortağı olan ...'den olan alacağının adli icra aşamasında borçlunun mallarına haciz tatbiki suretiyle teminata bağlanmış olması bu alacağın şüpheli alacak vasfını değiştirmeyeceği, alacağın icra kanalı ile takibine geçilmiş olmasının o alacağı şüpheli kılacağı... Mahkeme tarafından da kabul edilmektedir." **(Danıştay Üçüncü Daire, Tarih: 09.03.2000, Esas No: 1998/3101, Karar No:2000/1017)**

• Şüpheli hale geldiği yılda karşılık ayrılmayan alacak için izlenen yıllarda karşılık ayrılmayacağı hakkında; **(Danıştay Vergi Dava Daireleri, Tarih: 12.11.1999, Esas No: 1999/102, Karar No: 1999/480)**

• İcra safhasında bulunan bir alacağın protokolle senede bağlanması alacağın yenilenmesi anlamına gelmeyeceğinden, bu alacak için şüpheli alacak karşılığı ayrılmasında kanuna aykırılık bulunmadığı hakkında; **(Danıştay Dördüncü Daire, Tarih 23.06.1999, Esas No:1998/4047, Karar No:1999/2783)**

• Şüpheli alacak karşılığı ayırmak zorunlu olmakla birlikte, henüz tahsil imkânsızlığı doğmayan, sadece şüpheli hale gelmiş alacak için iradesini karşılık hesabı açmamak yolunda kullanan yükümlülerin, bu alacakları zarara atmalarının hukuka aykırı olduğu hakkında; **(Danıştay Vergi Dava Daireleri, Tarih: 16.01.1998, Esas No: 1996/220, Karar No: 1998/32)**

• Şüpheli alacak karşılığının alacağın şüpheli hale geldiği yıl içinde ayrılabilirliği hakkında; **(Danıştay Üçüncü Daire, Tarih 17.09.1997, Esas No: 1996/5260, Karar No:1997/2930)**

• Bir alacağın şüpheli alacak haline gelebilmesi için dava açılması veya icra safhasında olması ve bu hususlarında mahkeme ilamı ve diğer belgelerle kanıtlanmış olması gerektiği hakkında; **(Danıştay Üçüncü Daire, Tarih: 02.04.1996, Esas No: 1995/2705, Karar No: 1996/1100)**

• "Satış bedellerinin tahsili mümkün olmayan üç kişiye ait arabaların kasko sigortası yaptırılmış olması, alacağın teminat altına alındığını göstermez. Bu durumda, söz konusu alacakların şüpheli alacak sayılarak karşılık ayrılması yerindedir." **(Danıştay Dördüncü Daire, Tarih: 30.01.1995, Esas No: 1994/1635, Karar No: 1995/377)**

• “Şüpheli alacaklar karşılığının, alacağın şüpheli hale geldiği tarihte ayrılması zorunlu değildir. Önemli olan alacağın maddede gösterilen niteliklere sahip olup olmadığı hususundadır.” (Danıştay 4 üncü Daire, Tarih: 12.12.1994, Esas No: 1994/2943, Karar No: 1994/5901)

• “Teminatlı alacaklarda teminatın bir davaya konu edilmiş olması alacağın şüpheli sayılmasını gerektirmez”. (Danıştay 3 üncü Daire, Tarih: 17.10.1994, Esas No: 1994/731, Karar No: 1994/3149)

• “Pasifte karşılık ayrılmaması durumunda şüpheli alacak kar zararın hesabında göz önüne alınmaz.” (Danıştay 3 üncü Daire, Tarih: 04.11.1991 Esas No: 1991/1853, Karar No: 1991/2746)

• “Haczedilen malların alacağı karşılayacak değere sahip bulunması ve alacağın teminata bağlanması durumunda şüpheli alaktan söz edilmez. Teminatlı durumda bulunan alacak için karşılık ayrılmaz.” (Danıştay 3 üncü Daire, Tarih: 02.02.1989, Esas No: 1988/1273, Karar No: 1989/262).

• “İcra takibinin ciddi olarak izlenmemesi nedeniyle dosyası takipten düşen alacağın şüpheli alacak olarak kabul edilmesi mümkün değildir.” (Danıştay 3 üncü Daire, Tarih: 10.06.1987, Esas No: 1986/2768, Karar No: 1987/1552).

• Ortaklık payının devri nedeniyle tahsili şüpheli hale gelen alacak için, mükellef ferdi işletmesinde şüpheli alacak karşılığı ayıramaz.” (Danıştay 4 üncü Daire, Tarih: 11.04.1984 Esas No: 1983/3748, Karar No: 1984/1582)

• “Karşılık ayrılabilmesi için, o alacağın ticari işletmeye dahil bir malın satılmasından ya da yapılmış bir hizmetten doğmuş olması gerekir.” (Danıştay 4 üncü Daire, Tarih: 22.05.1980 Esas No: 1979/4866, Karar No:1980/1802)

• Şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesi için ortada gerçek bir alacağın olması ve bu alacağın tahsilinin kuşkulu duruma düşmesi gerekir.” (Danıştay 13 üncü Daire, Tarih: 27.06.1979, Esas No: 1978/1926, Karar No: 1979/1923).

• “Şüpheli alacak karşılığının istenildiği zaman değil, alacağın şüpheli duruma geldiği yılda ayrılması gerekir.” (Danıştay 4 üncü Daire, Tarih: 25.04.1978, Esas No: 1978/3376, Karar No: 1978/1358).

• “Herhangi bir nedenle şüpheli hale gelen alacak için karşılık ayrılmaması, ortaya çıkan yeni bir nedenle aynı alacak için karşılık ayrılmasına engel teşkil etmez.” (Danıştay 4 üncü Daire, Tarih: 21.03.1977, Esas No: 1976/1616, Karar No: 1977/784)

• “Karşılığında bir gelir ve menfaat sağlanmayan kefalet nedeniyle şüpheli hale gelen alacak için karşılık ayrılmaz.” (Danıştay 4 üncü Daire, Tarih: 04.04.1974, Esas No: 1973/3367, Karar No: 1974/1387)

• “Ticari karakter taşımayan borç vermeler ve kefaletten doğan alacaklar, şüpheli alacak sayılmazlar.” (Danıştay 4 üncü Daire, Tarih: 10.01.1973, Esas No: 1970/4304, Karar No: 1973/70)

3- DEĞERSİZ ALACAKLAR

213 sayılı VUK’un 322’nci maddesinde, “Kazai bir hükme veya kanaat edici bir vesikaya göre tahsiline artık imkanı kalmayan alacaklar değersiz alacaktır.” şeklinde tanımlanmıştır. Değersiz alacaklara ilişkin düzenlemeden de anlaşılacağı üzere bir alacağın değersiz alacak olabilmesi için iki kanuni koşul bulunmaktadır. Bir alacağın değersiz alacağın değersiz alacak olabilmesi için;

• Bir Yargı (Mahkeme, hakim kararının olması) ve bu karara göre alacağın artık tahsiline artık imkânın kalmaması,

• Veya kanaat verici bir belgeye göre artık alacağın tahsilinin mümkün olmaması gerekmektedir.

Madde hükmünden anlaşılacağı üzere bu iki şarttan bir tanesinin varlığı halinde alacak değersiz alacak olarak dikkate alınarak, dönem sonunda bu sınıf içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir. İster senetli isterse senetsiz alacaklar için olsun Kanun hükmünde belirtilen bu iki koşulun yanında vergi mevzuatı açısından da bir takım gerekli hususlarında varlığı da gerekmektedir. Bunlar;

3.1- Değersiz Alacak Uygulamasının Koşulları

3.1.1- Alacak İş ve İşletme İle İlgili Olmalıdır

Bir alacağın değersiz alacak sayılarak giderleştirilmesi için söz konusu alacağın ticari ve/veya zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olması gerekir. Bu itibarla, ticari ve/veya zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili, yani iş ve işletme ile ilgili olmayan alacaklar zarar yazılarak giderleştirilemezler. Öte yandan işletme sahibinin ya da işletmenin ortaklarının kişisel ilişkilerinden doğan ama işletme hesaplarına intikal ettirilen alacaklar da değersiz alacak olarak zarara intikal ettirilemez. Bu gereklilik, muhasebenin temel ilkelerinden **“Kişilik Kavramının”** doğal bir sonucudur.

Alacağın işletmenin faaliyetiyle ilgili olması ve ticari veya zirai faaliyetin normal icapları dahilinde doğmuş olması gerekir. Bu itibarla bu nitelikte olmayan, işletme faaliyetleri dışında doğmuş bir alacak şüpheli hale gelirse, bu alacaklar için karşılık ayırlamayacağı gibi, kanunda belirtilen diğer şartları taşısa bile, bu alacaklar değersiz alacak olarak kabul edilip giderleştirilemez.

Ayrıca ticari ve/veya zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olup, işletme bilançosuna kayıtlı olsa bile, teminata ya da şahsi kefalete dayalı alacaklar, şüpheli alacak kapsamı dışında olduğu gibi, değersiz alacak kapsamının da dışında tutulmaktadır.

3.1.2- Değersiz Alacaklar Bilanço ve İşletme Hesabı Esasına Göre Defter Tutan Ticari ve Zirai Kazanç Sahiplerince Gider Olarak Kaydedilebilir

Şüpheli ticari alacak karşılığı ayrılması uygulamasından farklı olarak, işletme hesabı esasına göre defter tutan ticari veya zirai faaliyetle iştigal eden işletmelere ait alacaklar da, değersiz alacak uygulamasından yararlanabilir. Bu husus madde metninde, **“...İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin bu madde hükmüne giren değersiz alacakları, gider kaydedilmek suretiyle yok edilirler.”** ifadesinde karşılığını bulmaktadır.

Bu itibarla, Vergi Usul Kanunu’nun 323. maddesine göre şüpheli alacaklara karşılık ayırabilmek için, bilanço esasına göre defter tutulması gerekirken, yine aynı Kanun’un 322. maddesinde belirlenmiş bulunan şartları taşıyan alacakları, gider yazmak veya doğrudan zarara atabilmek için bilanço esasına göre defter tutmak şartı yoktur. Değersiz alacak müessesesinden işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler de yararlanabilir. Daha önce şüpheli hale gelmesi dolayısıyla karşılık ayrılan alacakların, tahsilinin imkansız hale geldiği kanun metninde ifade edilen şekilde tespit edildiği takdirde, bu alacaklar için ayrılan karşılık hesabı şüpheli alacak hesabı ile karşılıklı olarak ters kayıt yapılmak suretiyle kapatılır. Bu şekilde önce tahsili şüpheli hale gelen alacağa karşılık ayırarak gider yazıp, daha sonra tahsilinin imkansız hale geldiği gerekçesiyle değersiz alacak yoluyla yeniden gider yazılması halinde aynı alacağın iki defa gider kaydedilmesi engellenmiş olmaktadır.

3.1.3- Alacağın Tahsili Kazai Bir Hükme (Yargısal Bir Karara) Göre İmkansız Hale Gelmelidir

Bir alacağın değersiz alacak sayılabilmesi ve dolayısıyla giderleştirilebilmesi için kazai bir hükme (yargısal bir karara) göre tahsiline imkan kalmadığının kanıtlanması, ortaya konması gerekir. Kazai hükümden (yargısal karardan) amaç, alacağın tahsil edilebilme imkânının tamamen ortadan kalktığını hükme bağlayan, bir mahkeme kararının varlığıdır. Alacağın tahsili için kanuni yollara başvurulup, icra takibi yapılmış olmasına rağmen, bu başvuru ve takipler sonucunda alacağın ödenmeyeceği veya paranın talep edilmesinin imkânsız olduğu bir mahkeme kararı ile tespit edilmişse, söz konusu alacak değersiz alacak haline gelir. Ancak alacak için sadece dava açılması, söz konusu alacağın değersiz hale gelmesi için yeterli değildir.

3.1.4- Alacağın Tahsili Kanaat Verici Bir Vesikaya Göre İmkansız Hale Gelmelidir

Alacağın tahsil edilemeyeceğinin anlaşılması halinde bu durumu tespit eden bir kazai hüküm (yargı kararı) olmasa bile, kanaat verici bir vesika ile alacağın tahsil edilemeyeceğinin kanıtlanması halinde de bu alacak değersiz alacak olarak değerlendirilebilecektir. Ancak kanaat verici bir vesikadan ne anlaşılması gerektiği hususunda; kanunda yeterli açıklık bulunmamaktadır. Yani başka bir ifade ile kanaat getirici vesikadan maksadın ne olduğuna ilişkin Vergi Usul Kanunu'nda bir belirleme bulunmamaktadır. Fakat kanaat verici bir vesikadan söz edebilmek için tahsil olanaksızlığını gösteren bir delilin varlığı da şarttır. Diğer bir deyişle, alacağın tahsilinin imkansız hale geldiği kesin olmalı ve mükellefler bunu bir belge ile kanıtlayabilecek durumda olmalıdır. Bu konuda her belge ayrı ayrı değerlendirilmeli bu vesikalar kanaat verici bulunursa, alacağın değersiz olduğu kabul edilmelidir.¹⁸

Maliye Bakanlığı'nın muktezalari ve Danıştay Kararları dikkate alınarak bir alacağın değersiz alacak olarak sayılması için kanaat verici vesikalara örnek olarak aşağıdaki belgeler sayılabilir:

- Alacaktan vazgeçildiğine dair konkordato anlaşması
- Mahkeme huzurunda alacaktan vazgeçildiğine ilişkin olarak düzenlenmiş belgeler
- Borçlunun, ülkeyi dönmek üzere terk ettiğini belirleyen gazeteler ve bunu doğrulayan resmi makam belgeleri.
- Borçlunun alacaklı tarafından açılan davayı kazandığına dair mahkeme kararı
- Borçlunun ölümünü ve mirasçılarının bulunmadığını kanıtlayan resmi soruşturma belgesi
- Borçlunun ölümü ve mirasçılar adına Sulh Mahkemelerince verilmiş bulunan miras ret kararı
- Borçlunun gaipliğine ilişkin mahkeme kararı ve buna bağlı olarak herhangi bir malvarlığının bulunmadığına dair resmi makam belgesi
- Borçlunun herhangi bir mal varlığı bırakmadan ölümü ve mirasçılarının da mirası reddettiklerine dair resmi belgeler
- Borçlunun dolandırıcılıktan mahkum olması ve herhangi bir malvarlığı bulunmadığını belgeleyen resmi evrak
- Medeni Kanununa göre mahkemelerce borçlu hakkında verilen gaiplik kararı
- Borçlunun adresinin saptanamaması nedeniyle icra takibat dosyasının kaldırıldığını gösteren icra memurluğu yazısı

¹⁸ Yücel, Mehmet (2011). Vergi Usul Kanunu'na Göre Değersiz Alacaklar, Değersiz Alacak Yoluyla Gider Yazılabilme Koşulları, Özellik Arzeden Hususlar ve Muhasebeleştirilmesi, Mali Çözüm Dergisi, İSMMM Yayını, Sayı:105, Mayıs-Haziran 2011, sf. 250-253

- Gerek doğuşu gerekse vazgeçilmesi bakımından belli ve inandırıcı sebepleri olmak şartıyla alacaktan vazgeçildiğini gösteren anlaşmalar

-Ticaret mahkemesince borçlu hakkında verilmiş ve ilgili masa tarafından tasfiyeye tutulmuş bulunan iflas kararına ilişkin belgeler

-Dava veya icra takibinin zamanaşımı yönünden reddedilerek sonuçsuz kalması,

-Finansal yeniden yapılandırma çerçeve anlaşmaları nedeniyle tahsilinden vazgeçilen alacaklara ilişkin belgeler¹⁹

Ancak tarafların kendi aralarında düzenledikleri resmi şekilde düzenlenmiş olmayan alacaktan vazgeçme anlaşmalarının kanaat verici belge olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

3.2- Değersiz Alacak Uygulaması İle İlgili Özellik Arzeden Durumlar

3.2.1- Aciz Vesikası

İflas kararı, iflasa uğramış alacaklı durumunda olan kişilerin bütün alacaklarını değersiz hale getirmemektedir. İlk olarak iflas açılır, alacaklılar iflas masasına başvuru, varsa müflisin mevcutları nakde çevrilir. Ancak bazı durumlarda yapılan taksimat tüm alacaklıların alacaklarını alamadıkları bir durumu da ortaya çıkarabilmektedir. Bu durumda, icra müdürü alacağını alamayan alacaklılara **“Aciz Vesikası”** verir.

Böylece, verilen bu aciz vesikası ile alacak son bulmadığı gibi, aksine söz konusu alacak borçluya karşı kuvvetlendirilmiş bir hak mevcudiyeti sağlamaktadır. Zira, aciz vesikası, bir alacağın değersiz hale gelmesi için yeterli bir belge de değildir. Bu nedenle aciz vesikasına bağlanmış alacağın, değersiz alacak olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Aciz vesikasına bağlanmış olan alacaklar zamanaşımına tabi değildir. Tüm bunlara rağmen, aciz vesikasına dayanılarak şüpheli alacak karşılığı ayrılabilir.

3.2.2- Konkordato

Konkordato; borçlunun, alacaklıların en az üçte iki çoğunluğuyla yaptığı ve kabul etmeyen diğer alacaklıları da bağlayan, alacaklıların alacağın belli bir yüzdesinden vazgeçtiklerini gösteren bir anlaşmadır. Alacaklıların alacaklarının belli bir yüzdesinden vazgeçmek suretiyle yaptıkları konkordatoya **“Tenzilat Konkordatosu”**, alacaklıların borçluya yeni bir vade tanımları şeklinde yaptıkları veya taksitde bağladıkları anlaşmalara ise **“Vade Konkordatosu”** adı verilmektedir.

Alacaklının kendi isteği ile tahsilinden vazgeçtiği alacaklar (Tenzilat Konkordatosu) borçlu tarafından vazgeçilen, alacaklı yönünden ise değersiz alacak olacaktır. Dolayısıyla, bu tür alacaklar VUK'un 322. maddesi gereğince, tasarruf değerini kaybedecek ve kayıtlı değerleri üzerinden zarara geçilerek yok edilecektir.

Vade konkordatosu durumunda ise, alacağından vazgeçtiğini göstermeyip; aksine, alacağın tamamının borçluya tanınan vadede tahsil edileceğini ifade etmektedir. Bu nedenle vade konkordatosuna istinaden vade uzatılmış olduğundan bu alacaklar için karşılık ayrılması mümkün olmadığı gibi, değersiz alacak olarak da kabul edilmesi mümkün değildir.

¹⁹ BDR, 2012, sf.726

3.2.3- Hatır Senetleri

Hatır senedi, piyasada itibarı ve ödeme gücü yüksek bulunan herhangi bir kişi veya kurumun, kredi kullanma ihtiyacı ve isteminde bulunan kişi ve kuruma düzenlemiş olduğu, ancak aralarında bir ticari ilişkinin mevcut olmadığı bir ilişkidir. Bu nedenle, ticari işlem dışı nedenlerle düzenlenen bu senetlerden dolayı, bu tür alacakların ödenmemesi nedeniyle değersiz olarak kabul edilmeyecek ve sonuç hesaplarına intikal ettirilmeyecektir.

3.2.4- Doğal Felaketlerde Değersiz Alacaklar

4503 Sayılı Kanun'un 10. maddesiyle Vergi Usul Kanunu'na eklenen geçici 24. madde eklenmiş olup, deprem felaketine maruz kalan yörelerde gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyet kaydı bulunan kişilerden alacağı bulunan mükelleflerin 322 ve 324. madde hükümlerinin uygulanmasında bu madde hükmünü dikkate alacakları belirtilmiştir. Söz konusu madde hükmüne göre; Karşılık ayrılmak veya zarar yazılmak istenen alacak;

- Alacağın bulunduğu yerdeki deprem tarihinden önce doğmuş olmalıdır.
- Varlığı Vergi Usul Kanunu'nda sayılan belgeler ile tevsik edilmelidir.

Borçlunun mal varlığının en az üçte birini kaybettiğine ilişkin olarak açılmış tespit davası üzerine verilen karar, alacağın dava veya icra safhasına geldiğini gösterir ve bu nevi alacaklar için pasifte karşılık ayrılabilir. Alacaklı ve borçlunun her türlü muvazaadan arınmış olarak sulh olmaları ve bu konuda düzenleyecekleri bir belgeyi karşılıklı olarak imzalamaları halinde bu belge kanaat verici belge sayılır ve belgeye konu alacak değersiz alacak olarak addolunur.²⁰

3.3- Değersiz Alacaklar İle İlgili Danıştay Kararları

Danıştay'ın değersiz alacaklar ile ilgili bazı kararlarını şöyle özetleyebiliriz;

Danıştay 4 üncü Dairesi, 06.05.1980 tarih 1979/159 esas no ve 1980/1528 sayılı kararı: "Kollektif şirketin bir ortağının şirketten ayrılması nedeniyle, ortağın sermaye payı ve tüm hakları karşılığında; şirketin ayrılan ortaktan olan ve vazgeçilen alacağının, değersiz alacak olarak kabulü mümkün değildir."

Danıştay 4 üncü Dairesi, 10.01.1984 tarih ve 1985/8216 esas no ve 1984/98 sayılı kararı: "Aciz vesikasına bağlanan alacaklar değersiz alacak olarak kabul edilmez."

Danıştay 4 üncü Dairesi, 20.11.1984 tarih ve 1984/5259 esas no ve 1984/4206 sayılı kararı: "Konkordato ilanından sonra borçlu ile yapılan ibraname ile alınmasından vazgeçilen alacak, değersiz alacak olarak işlem görür."

Danıştay 4 üncü Dairesi, 11.10.1991 tarih ve 1989/1829 esas no 1994/3076 sayılı kararı: "Bir alacağın ancak tahsil olanağının kalmadığının kesinleştiği tarihte değersiz alacak olarak zarara kaydedilebilmesi mümkündür."²¹

3.4- Değersiz Alacakların Muhasebeleştirilmesine İlişkin Uygulama

Örnek: B Ltd. Şti.'nin C AŞ'ye senetsiz 100.000,00 TL borcu bulunmaktadır. Mali durumu bozulan B Ltd. Şti. 14.06.2011 tarihinde İcra Tetkik Mercine başvurarak Konkordato talebinde bulunmuştur.

²⁰ Aker, 2009, a.g.e., sf.56

²¹ Toprak, Hasan ve Katırcı, Hasan (2008). "Değersiz Alacaklar ve Vazgeçilen Alacaklarda değerlendirme", Vergi Raporu Dergisi, Sayı:111, Aralık 2008, sf. 80

Yapılan Konkordato anlaşması, 10.10.2011 tarihinde ilgili Ticaret Mahkemesince tasdik edilmiştir. Konkordato anlaşması gereğince B Ltd. Şti.'nin C AŞ'ye olan borcunun %60'ını ödediği takdirde tüm borcundan kurtulacağı belirtilmiştir. Bu durumda alacaklı konumundaki C AŞ'nin yapması gereken muhasebe kaydı nasıl olacaktır.

-Değersiz Alacağın Zarar Kaydı:

		BORÇ	ALACAK
689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar Hs.		40.000,00	
	120 Alıcılar Hs.		40.000,00

-Değersiz Alacağın Dönem Sonu Kaydı:

		BORÇ	ALACAK
690 Dönem Kârı veya Zararı Hs.		40.000,00	
	689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar Hs.		40.000,00

-Değersiz Alacağın Daha Sonraki Dönemlerde Tahsil Edilmesi Halinde Muhasebe Kaydı:

		BORÇ	ALACAK
100 Kasa Hs.		40.000,00	
	671 Önceki Dönem Gelir ve Kârları Hs.		40.000,00

4- VAZGEÇİLEN ALACAKLAR

Vazgeçilen alacaklara ilişkin olarak yasal düzenleme 213 sayılı VUK'un 324. maddesinde ifade edilmiş olup, söz konusu maddede, **"Konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına aktarılır. Bu hesabın muhteviyatı alacaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak üç yıl içinde zararlar itfa edilmediği takdirde kâr hesabına naklonulur"** hükmü yer almaktadır.

213 sayılı VUK'un 324. maddesinde hüküm altına alınan vazgeçilen alacak kavramı, esas itibariyle borçlu tarafı ilgilendirmekte olup, madde hükmünden de anlaşılacağı üzere borçlunun vazgeçilen tutarı nasıl değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Zira alacaklı yönünden artık tahsili mümkün olmayan alacaklar, 213 sayılı VUK'un 322. maddesinde ifade edildiği üzere değersiz alacak olarak nitelendirilmektedir. Konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, **alacaklı yönünden** değersiz alacaktır. **Borçlu yönünden** ise gerçek pasifte bir azalma olduğundan öz sermayesinde vazgeçilen alacak kadar bir artışa neden olur. Bu nedenle vazgeçilen alacak borçlu yönünden hâsılat (kâr) hükmündedir. Ancak borcu bağışlanan bir kimsenin mali durumunun esasen bozuk olduğu göz önünde tutularak bu kârın alacaktan vazgeçildiği yılda değil, daha ileriki yıllarda vergilendirilmesi öngörülmüştür.

Vazgeçilen alacaklarda bu şekilde üç yıllık vergi ertelemesinden yararlanabilmek için bilanço esasına göre defter tutma zorunluluğu bulunmaktadır. İşletme hesabı esasına göre defter tutanların işletme

hesabı defterinde bu kayıtları izlemeleri mümkün olmadığı için bu avantajdan yararlanmaları mümkün değildir. İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler (borçlu mükellef) alacaktan vazgeçildiği yılda bu tutarları hâsılat kaydetmek zorundadırlar.

Alacaklı işletme açısından ise; vazgeçilen alacağın gider yazılması mümkün olmadığından söz konusu tutar kanunen kabul edilmeyen gider olarak matraha ilave edilecektir.

Bir alacağın vazgeçilen alacak olarak değerlendirilebilmesi için, söz konusu alacağın alacaklısı tarafından konkordato ya da sulh yoluyla tahsilinden vazgeçilmesine bağlıdır. Alacağın değersiz hale geldiğini kabul etmek için kazai bir hükme veya kanaat edici bir vesikaya ihtiyaç varken, vazgeçilen alacaklar için bu durum söz konusu değildir. Kanun hükmüne göre, alacaklının rızasıyla alacağından vazgeçtiğini gösteren konkordato ve sulh yolunu yeterli görmektedir.

Konkordato halinin tevsik edilmesinde bir zorluk bulunmamaktadır. Çünkü konkordatonun inandırıcılığını sağlayacak belge yönünden, oldukça ayrıntılı ve uzun bir hukuki prosedürü bulunmaktadır. Ancak, sulh yoluyla vazgeçilen alacaklar için özel hukukta herhangi bir hukuki prosedür veya şekil şartı öngörülmemiştir. Sulh anlaşmasının nasıl yapılacağına yönelik, 4503 sayılı Kanunla Vergi Usul Kanunu'na eklenen geçici 24. maddeye ilişkin olarak yayımlanan 284 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile **"... alacaklı ve borçlunun her türlü muvazaadan arı olarak sulh olmaları ve bu anlaşmayı noterde düzenlemeleri halinde, bu belge alacağın değersiz hale geldiğine ilişkin kanaat verici belge olarak kabul edilecektir."** Yani, sulh anlaşmasının notere tasdik ettirilmesi veya noter huzurunda düzenlenmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Buna göre gerek konkordato gerekse sulh yoluyla alacaklısı tarafından tahsilinden vazgeçilen alacak tutarının, borçlunun yasal defterlerinde özel bir fon hesabında 3 yıl süre ile tutulması gerekmektedir. Söz konusu fon hesabında tutulan tutarı borçlu 3 yıl içerisinde zararla itfa etmek zorundadır. 3 yılın sonunda söz konusu tutarı zararla itfa edemediği durumda ise, takip eden yılda zarar ile itfa edilemeyen kısmı kâr/gelir olarak yazmak zorundadır.

Ayrıca, 3 yıl içerisinde, işin terk, tasfiye, devir, birleşme ve ölüm halinde fon hesabında yer alan tutarın, üç yıllık süreye bakılmaksızın ilgili dönem matrahlarına kâr/gelir olarak ilave edilmesi gerekmektedir.²²

Geçmiş yıl zararları kaynağı ne olursa olsun, bekleme süresi için vazgeçilen alacaktan mahsup edilemez.

4.1- Vazgeçilen Alacaklar İle İlgili Danıştay Kararları

Danıştay 4 üncü Dairesi, 19.10.1972 tarih 1969/1472 esas no ve 1972/5788 sayılı kararı: "Zarar mahsubu, vazgeçilen alacak varken bu alacak yerine diğer kârlardan (örneğin menkul sermaye iradından) yapılamaz."

Danıştay 4 üncü Dairesi, 22.12.1972 tarih 1970/3705 esas no ve 1972/7976 sayılı kararı: "Vazgeçilen alacak kesin belgeli olmalıdır."

4.2- Vazgeçilen Alacakların Muhasebeleştirilmesine İlişkin Uygulama

Örnek: B AŞ. 2011 yılında müşterisi C AŞ'ye 100.000,00 TL'lik mal satmıştır. Ödeme güçlüğü çeken C AŞ aynı yıl içerisinde mahkemeye başvurarak Konkordato talep etmiştir. Yapılan Konkordato an-

²² <http://www.kobihaberi.com/vazgecilen-alacak-kavrami-ve-muhasebelestirilmesi-makale,79.html>, Erişim Tarihi: 13.09.2012.

laşması gereğince, alacağın 1/2' sinden B AŞ. vazgeçmiştir. Vazgeçilen 50.000,00-TL B AŞ için değersiz alacak C AŞ için ise üç yıl süre ile pasifte bekletilmesi gereken bir kâr şeklini alacaktır.

- B AŞ'nin Yapması Gereken Muhasebe Kaydı:

(Konkordato yolu ile (C) AŞ.'den vazgeçilen Alacağa İlişkin Yapılan Kaydını Göstermektedir.)

		BORÇ	ALACAK
689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar Hs.		50.000,00	
	120 Alıcılar Hs.		50.000,00

- C AŞ'nin Yapması Gereken Muhasebe Kayıtları:

(B AŞ.'ne Ödenmeyecek Olan Borç Kaydı)

		BORÇ	ALACAK
320 Satıcılar Hs.		50.000,00	
	549 Özel Fonlar Hs.		50.000,00

- 3 Yıl İçerisinde Zararla İtfâ Edilemeyen Vazgeçilen Alacakların C AŞ. Tarafından Fon Hesabından Çıkarılarak Gelir Hesaplarına Aktarılmasının Muhasebe Kaydı:

		BORÇ	ALACAK
549 Özel Fonlar Hs.		50.000,00	
	679 Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar Hs.		50.000,00

- Zararla Mahsup Edilmeyen Vazgeçilen Borca İlişkin Gelir Kaydı:

		BORÇ	ALACAK
679 Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar Hs.		50.000,00	
	690. Dönem Kârı veya Zararı Hs		50.000,00

5- DEĞERLENDİRME

Çalışmamızda, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun "Alacaklarda ve Sermayede Amortisman başlığı altında düzenlenmiş olan Şüpheli Alacaklar, Değersiz Alacaklar ile Vazgeçilen alacaklara yönelik ay- rıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

Vergi Usul kanununda bu düzenlemelerin yapılmasındaki temel maksat, serbest piyasa ekonomi- sinde faaliyet gösteren bir çok firmanın ticari işlemlerinin çoğunu vadeli olarak yapması ve tahakkuk esasının da geçerli olduğu ticari ve zirai kazançlardan dolayı vadesinde tahsil edilememe durumla- rında, Kanun hükümlerinde belirtilen şartlara haiz alacakların vergi dışı bırakılması sağlanarak haksız yere vergilendirmenin önüne geçilmek istenilmesidir.

Ticari hayatta, işletmeler için kendilerine sağlanan vergisel avantajlardan çok, yaptıkları ticari fa- aliyetler sonucunda doğan alacaklarını tahsil edilmesi esas gaye olduğundan, tahsil edilemeyen ala- caklarla ilgili olarak kendilerine sağlanan vergisel avantajlar işletmeler için tali derecede önem arz etmektedir. Ancak söz konusu işlemlerin, işletmelerin tahsil edemedikleri hasılat nedeniyle katlandığı

vergi yükünü telafi etme anlamında sağlayacağı faydalar da dikkate alınarak, dönem sonu işlemlerine gereken önemin verilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu.
- Aker, Hafize Akbaş (2009). Dönemsonu İşlemleri: Şüpheli Alacaklar, Değersiz Alacaklar ve Vazgeçilen Alacaklar, Vergi Raporu Dergisi, Sayı:123, Aralık 2009, ss.47-59.
- Aslanoglu, Suphi (2008). İcra ve İflas Karşısında Ticari Alacaklar; Niteliği, Mevzuat Boyutu ve Muhasebe Uygulamaları, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, (CX,SII,2008), ss.201-221.
- Beyanname Düzenleme Rehberi, Vergi Müfettişleri Derneği, Ankara, 2012
- Civan, Mehmet (2010). “Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Hukuku’na Göre Örnek Uygulamalar”, Siyasal Kitabevi Yayını, Şubat 2010, s.25.
- Çetin, İlhan. Vazgeçilen Alacak Kavramı ve Muhasebeleştirilmesi, 13.09.2012 tarihinde Çevrimiçi: <http://www.kobihaberi.com/vazgecilen-alacak-kavrami-ve-muhasebelestirilmesi-makale,79.html>. adresinden erişildi.
- Demircan, Soner Dünder (2010), Vergi Raporu Dergisi, Sayı:135, Aralık 2010, ss.44-45.
- Demirörs, M.Okay. “Şüpheli Ticari Alacaklar ve Muhasebesi”, 06.08.2012 tarihinde <http://www.mevzuatdergisi.com/2003/03a/01.htm> adresinden erişildi.
- Erken Senem ve Aker Hafize Akbaş (2008). Şüpheli Alacaklar, Karşılıkları ve Muhasebeleştirilmesi, Vergi Raporu Dergisi, Sayı:111, Aralık 2008, ss.67-72.
- Mali Mevzuat Platformu Raporu (2012), İstanbul YMMMO Yayını, 15 Mart 2012, s.8.
- Mali Mevzuat Platformu Rapor, 2012
- Sarıgül, Suat (2011). İflas Ertelemesi Kararı Alınan Şirketten Olan Alacağın Şüpheli Alacak Kapsamında Değerlendirilmeyeceği ve Alacağa Karşılık Ayrılıp Ayrılmayacağı, Vergi Raporu Dergisi, Sayı:146, Kasım 2011, ss.55-59.
- Şişman, Ahmet Gündoğan Kanunen Kabul Edilmeyen Gider Kavramının Vergi Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi, Sakarya, 2008, 17.09.2012 tarihinde Çevrimiçi: <http://www.sakaryavdb.gov.tr/document/KKEG.pdf> adresinden erişildi.
- Tan, Mustafa (2010). “Tahsil Edilemeyen Alacaklar”, Bursa Bilanço Dergisi, BSMMMO Yayını, Ocak 2010, Sayı:122,s.58.
- Toprak, Hasan ve Katırcı, Hasan (2008). “Değersiz Alacaklar ve Vazgeçilen Alacaklarda değerlendirme”, Vergi Raporu Dergisi, Sayı:111, Aralık 2008, ss.77-82.
- Ufuk, Mehmet Tahir (2012). Şüpheli Alacakların Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi, Yaklaşım Dergisi, Sayı:236, Ağustos 2012, ss.60-66.
- Ünal, İlyas (2008). Vergi Kanunları Açısından Şüpheli, Değersiz ve Vazgeçilen Alacaklarda Değerleme, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:328, Aralık 2008, ss.112-120.
- Yücel, Mehmet (2011). Vergi Usul Kanunu’na Göre Değersiz Alacaklar, Değersiz Alacak Yoluyla Gider Yazılabilme Koşulları, Özellik Arzeden Hususlar ve Muhasebeleştirilmesi, Mali Çözüm Dergisi, İSMMMO Yayını, Sayı:105, Mayıs-Haziran 2011, ss.247-264.